

A FELHŐK ALATT A KÁNAÁN

A levegő egy mítosz, ahogy hajlik, remeg, feslik, és egymáson súrlódnak rétegei. Látni benne sok ezer év visszatükröződését, fajok alakulnak ki és tűnnek el, kéreglemezek közelednek és távolodnak, népek vándorolnak és sorra vedlik le magukról a próféciákat, hiszen tudják mi a vége, mostmár tudják, mert eleget vártak, elégszer hallották, ahogy az öregek megváltásért sóvárognak, de most már érzik mind, hogy nem fog eljönni, számunkra nem maradt messiás, csak a távolság, mondta az egyik csillogó bőrű, szakállas férfi, amikor a sivatag egy ismeretlen tartományából megjelentek egy reggel a félmeztelen etióp vándorok, számunkra csak az maradt, hogy minél messzebbre el innen, valahová, északra. A levegő egy mítosz, a felhők, a porszemek, az élőlények mítosza. Eredetét eltakarják, eltitkolják a dűnék, szélesen elterülő, fénylő síkjaik megvakítják azokat, akik benne élnek. Tud róluk mindent, miközben ott köröz a fejük felett és egyre csak újra- meg újraírja sorsukat, hosszú mondatokkal alakítja a tájat, amelynek a részei, és amelyben alig maradtak néhányan, akik még számon tartják az időt.

Volt egy istenük, kinek mindig a szeretetéről meséltek, aki meghallgatta őket és aszerint döntött, ahogy azt jónak ítélte mindent látó szemével, erről beszélgettek alkonyat után. Néha az öregekből csak úgy feltört a panasz, hogy az, ami ebből az istenből megmaradt mennyire kevés, egy tucat ima, egy pár történet, az élelemért és ivóvízért elígért hit foszlányai, mert a jószívű isten csak nem adott eleget éhínség idején, és győzött felette a test türelmetlensége. Beletörődtek, hogy vannak a földön még nála is hatalmasabb istenek, akik enni és inni adnak, akik gyógyszert küldenek és napelemeket, de ezek az új istenek annyira nagyok,

hogy nem hallják meg a könyörgésüket. Az új istenek megszólíthatatlanok. Így legvégül, mert nem hallották tehetetlen sírásukat, az aszályokat nem enyhítették, nem küldtek nedves szelet, csak tódult, zúgott az egyre nagyobb forráság és sejtenként vitte el magával az életet. Így úzte el végül őket is, pedig ők sosem jöttek ide, mert egyszerűen megjelentek itt a sztyeppék szelében, kicsapódtak a párából, előjöttek a fennsíkok töréseiből, ahová befolyt egy esőcseppnyi élet egy előző világból, vagy lehet, hogy ők maguk is egykor istenek voltak, éhesen vadásztak a megformálatlan térben, ahol az idő mérhetetlen és minden össze van keveredve, fény a sötétséggel, föld az éggel, tenger a szárazfölddel, és mikor ebből a zavarból rendet teremtett az a szerető isten, őket éppen itt érte a test és a szellem kettéválasztása, de erről már útközben beszélgettek, miután elindultak, hiszen messze volt a tenger, a gyaloglás pedig nehéz a kiszáradt folyómedrekben. Napjaik hosszúak voltak, ahogy árnyékuk is egyre inkább megnyúlt és nehezezként függött a végtagokon. Ha esténként a rongyaikra letelepedtek és a hideg beborította bőrüket, egyre azon kapták magukat, hogy húzza őket vissza az emlékezés, de erre nem gondolhattak, nézz csak előre, mondták egymás közt, ha a karodat kinyújtod már szinte átérsz az egész egybefolyó sivatagon, belenyúlhatsz a tengeri csendbe. Azt felzavarva terelhetnek esőt dél felé, özönvizet, hogy mossa el a reményt, ha már felégetni nem tudta semmi, bár, ha mélyen magukba néztek, érezték mind, hogy egyre inkább megrövidül ez az égtáj, a dél, addig rövidül, amíg végül teljesen pontszerű nem lesz, mint ami számukra sosem létezett. Tudták, hogy a messzi, nyugtalan tenger zúgása, ami álmukból minden éjszaka felzavarta őket, annak a hangja, ahogy a kontinens zihálva kilélegzi őket magából.

Miféle istenek derengnek névtelen óceánjárók felett, ahol nincs más test csak a víz és a kitárulkozó horizont, egy kettéosztott végtelen, és a két végtelen közé zárt homályos hajó, melyet már csak erőtlén fénysugarak tartanak a vízen, mintha a belőle áramló váratlanság törné meg a fény egyenesét, és vajon mit szállít át azon a ponton, ahol a végtelenek találkoznak, miféle szelídséget, karcolatlan békét rejtene magukban a konténerek, hogy ilyen súlytalanul úszik a tengeren, távolodik, háttal a szemcsés időnek, vissza se tér többé, de mindezt majd csak később látják, hónapok múlva, Egyiptomon túl, a Nílus mozdulatlan deltájában.

Napokig tárgyalták merre induljanak, melyik tengeri város felé hol éri meg kockáztatni a rövidítőkön, és hol kell letérni egy kerülőútra, merre találnak még őrizetlen vízelőhelyeket, miként tájékozódhatnak a térképeken, ha számukra a folyók és a szelek iránya felcserélte az égtájakat, haladjanak-e a Vörös-tenger partvidékén, főutakon, csempész városok mellékutcáin, vagy kövessék a párolgó Nílust, kikerülve az ott maradt gátakat és a kiürült ártereket, és főképp, hogy magukban induljanak-e el, vagy várjanak amíg ismét arra téved egy nomád csoport, ha egyáltalán vannak még ilyenek tőlük délre, mert nem tudták, hogy maradt-e ott valami a hézagokban, a boltívek alatt, a hajlatokban, ahol megbújhat még az élet, hogy onnan egyszer csak előjöjjön, ígérve, hogy a körforgás majd újra elindul, és véget ér ez a beláthatatlan nyár.

Nem ismerték a völgyeket arrafelé, amerre végül elindultak, és csak napok múlva tűnt fel nekik önkényes kanyargásuk. Hogy olyanok ezek a szerteágazó erek, mintha a földkérgen megrepedt volna a zománc egy hirtelen forrósodó kemencében, és ahogy követték az ösvényeket és ragyogtak a verőfényben, magukba olvasztották azt a keveset, amit megmutatott magából a táj, mert magukkal viszik azt is, bármennyire nehéz, magukkal visznek mindent, az összes homokszemet és hegyet, gondolták. Nem ismerték ezeket a völgyeket, ezért ismételve a sziklákat kérdezték arról, hogy hol vannak, merre tovább, de a táj itt már csak hallgat, évek óta mélyebben és mélyebben hallgat, nem mutat irányt, nem ad búvóhelyet, kítaszítja magából az élőt, mind elég és kikövíül. Szem nem látott még ilyen mozdulatlanságot, ami átszelte itt a szélességi körök ütemes, fárasztó mértékeit. Ilyesmit a nyelv sem képes befogadni, mert minden szó egy mozdulat, a többi szó mozgását erősíti fel vagy tompítja, akár a lépések, amelyekből a vándorlás összeáll. És ez volt az út, egy hosszú, mozgásképtelen felsorolás, amelyben a szavak egymás hatóerőit kiegyenlítik, völgynevek és hegynevek és folyónevek, egy fél kontinens múltja, egy teljes földtörténeti korszak, akár maga a Kék-Nílus, mert így hívták a kiszáradt folyót, amelynek a medrét követték, amíg az egykori Szudán közepén el nem érték a Fehér-Nílus lomha, iszapos maradékát, ahol a két folyó összeért, de, mint egy-egy önazonos gondolat, nem alkotott meg valami újat, egyszerűen csak egybenőtt halványuló nyomaik körvonala. Napról napra jobban ráéreztek a nyelvre, amivel a terep megpróbálta őket megtéveszteni, felismerték, ha felvillant egy-egy szürke vízfelszín a távolban, vagy kirajzolódott egy ösvényféle, amelynek, mintha nem szabadott volna ott lennie, mert nem illett a hágó dőlésszögéhez. Lassan

megtanulták az idegen táj hazugságait, amíg a hegyek végre dombokká simultak, majd teljesen ellaposodtak, és megpillantották az első, a legdélebben fekvő lakott várost, és letáboroztak az azt körülvevő telep külső sávjában, hogy néhányan közülük bemenjenek a zsúfolt utcákra, beszerezni azt, amire szükségük volt a folytatáshoz.

Beláthatatlan milyen alakot formált a kerülőút íve, amire elérték az oázist, ahol éppen egy fegyveres karaván vert tábort. Tevék, beesett hasú lovak, ládák, sátrak, barátságtalan képű férfiak és eltakart arcú nők. Már távolról figyelmesen követték ahogy közelednek, készülődtek valamire, de végül nem szóltak semmit, csak feléjük bólintottak és maguk közé engedték őket. Nem értették a nyelvet, nem bíztak bennük. Voltak talán százan, főleg asszonyok és lányok fekete burkában, akiknek még a szemük se villant ki a fátyol mögül miközben gyermekeiket fürdették, ijesztő volt rájuk nézni. Mintha egész életük során ott motoszkálna testükben a halál, és ez a mélysötét selyem ezt takarná el a külvilág elől. Félték tőlük, ezért próbáltak együtt maradni, szinte hangtalanul elvégezték esti teendőiket, alig csörrentek meg az edények mikor elmosták azokat, feltöltötték a hordókat vízzel, elaludtak, és pirkadatkor arra ébredtek, ahogy körülöttük a homokról visszaverődik a mély, sivatagi csend, és a távolban némán, súlytalanul suhan a hosszú karaván, nyugatra, ahol semmi sincsen, talán ott várja őket valami iszonyú, mélysötét feketeség.

Hány napja jönnek, hány lépés, hány szellemváros, hány oázis, nem volt erejük végiggondolni, a sivatagban nincsenek rések a lendületlen időn, nem mérhető.

Úgy érezték, mintha egyetlen pillanat lett volna az út Asszuánig. Itt gyűltek össze mindenféle népek, jöttek délről és keletről, itt táboroztak egy ideig, majd továbbálltak, voltak, akik visszatértek, és voltak, kiket sosem láttak többé azután, hogy elindultak a Földközi-tenger irányába a Nílus-menti vándorutakon. Ők sem tervezték még egyszer megpillantani ezt a lecsiszolt pormezőt. Szemhéjukat már szétkarcolta a homok, nem figyelték többé a táj változatlanóságát, mert lekötötték őket a felhők a horizonton, amik azt jelezték, hogy közelednek. Gyönyörködtek a halványuló napfényben, mert ilyenkor az alkonyvonalra merőlegesen megjelentek a nyugalom kondenzcsíkjai.

Egyszer ez a hosszú, örökéletű folyó is véget ér, ahogy véget ér most térben, mikor a torkolat kitágul és eggyé válik a tengerrel, és ahogy majd egyszer véget ér időben is. A torkolat majd lassan összeszűkül, a halak és a krokodilok feltűnnek a sárban, megmutatja hosszú-hosszú múltját a meder. Így lesz majd, de egyelőre még kitart, küzd a forrósággal, és vízhozama még éppen elég ahhoz, hogy a deltaszerkezet fennmaradjon. Vannak, akik azt mondják, hogy ha majd egyszer teljesen kiszárad, visszafelé kezd folyni rajta a víz, és szép lassan Afrika visszaszívja magába az egész Földközi-tengert, kimossa a folyópartra az ókori fáraók szobraikat, újra megszüli a nagytestű hullókat, és végigvezeti a földtörténelmen azokat, akik ezt a befelé sodrást figyelik, ahogy visszahozzák konténerekben mindazt, amit elvittek innen, az ásványokat, drágaköveket, a vallásokat, és a láncra vert bennszülötteket, eltűnnek a hajók a láthatárról, a légkör lehűl, felszívódik a délibáb, a tektonikus lemezek üregeiből előjönnek a névtelen istenek, akik végignézték már mindezt ellenkező irányban. Így lesz

majd, de ezek a fáradt népek a kikötőkben ezt nem láthatják. Magányos vándorok, családok, falvak, egykori nemzetek várják a parton, hogy felférjenek egy hajó olajszagú, levegőtlen rakodóterébe, és örökre maguk mögött hagyják ezt az izzásig hevített földrészt, sivatagot, kiapadt forrásokat, porrá száradt földeket, éhhalált. Mit visznek magukkal, mit hagynak hátra, és mi az a homályos, átláthatatlan szürkeség, ami felé ebben a zsúfolt csónakban tartanak, hogyan lehetne mindezt összegezni? Ahogy a hajótest a hullámokról alább puffan felpezseg a víz. Hogy még egyszer utoljára egy megvető pillantást vessen mindenre, visszanéz a legöregebb, egy doktor, egy pásztor, egy vadász, egy táltos, bármelyikük és mindegyikük, mert a szeme az egy egész népé, ahogy megtelik könnyel, nézi ahogy a parton sorra gyúlnak fel a fények, nézi a szárazföld felett a messzeséget, a felhők alatt, az már a Kánaán, gondolja, ahová majd egyszer talán megérkeznek újra és minden, az egész küzdelem, kezdődhet előlről.

(Karamán Hunor)